

Originallet

Nummer 2 • 2020

Fonden Upplands folkrörelsehistoria
Arkivera din förenings hemsida
Årsmöte i pandemins tecken
Folkrörelsearkivets vandringsutställning

FOLKRÖRELSEARKIVET
FÖR UPSALA LÄN

Fonden Upplands folkrörelsehistoria

Styrelsen för Föreningen Folkrörelsearkiv för Uppsala län har 14 maj 2020 beslutat att inrätta en fond för Upplands folkrörelsehistoria. Fonden är öppen för donationer för att främja insamling, bevarande och tillhandahållande av dokumentation som belyser folkrörelsernas historia i Uppland. I första hand syftar fonden till att skapa en betryggande kapitalreserv för att kunna möta investeringsbehov för förbättrande av arkivlokaler och trygg förvaring av arkivhandlingar.

En folkrörelsehistoria, eller stoff till många historier?

I Folkrörelsearkivet bevarar vi föreningsarkiv från 1800-talet och framåt. Arkiven växer fortfarande och vi hoppas att de ska fortsätta att göra så länge än. Dagens arkiv blir en gång en nyckel till att förstå det förflutna och dess sammanhang med det närvarande. Folkrörelsearkiven har uppstått därför att folkrörelsehistorien ansågs vara värd att bevara. Drivkraften kan då mycket väl ha varit kraften i en tydlig berättelse; Berättelsen om hur Sverige från mitten av 1800-talet till mitten av 1900-talet förvandlades från ett agrart, ojämnt ståndssamhälle med kung, ärkebiskop och byråkrati som bestämde över fattiga undersåtar, till att bli ett demokratiskt folkhem. I den historien var folkrörelser som arbetarrörelsen, frikyrkorörelsen och nykterhetsrörelsen pådrivande för förändring.

Men ett arkiv med bevarade dokument är inte bara en berättelse – hur kraftfull den än vara månde. Dokumenten är råvaran till många berättelser. Kanske en eller flera av dem till och med ifrågasätter berättelsen om folkrörelserna och folkhemmet, en annan berättar om kvinnoemancipation och jämställdhet, en tredje om kampen att som invandrare få en plats i Sverige, om funktionshindrades rätt att kunna verka på lika villkor i samhället, civilförsvarets nedmontering eller om Sirius med- och motgångar på fotbollsplanen. Mycket stoff kan rentav forma våra egna släkthistorier. För släktforskaren finns en hel del att hämta i

folkrörelsearkiven. Framtidens historier kanske handlar om helt andra frågor. Det väsentliga är att berättelserna grundar sig på dokumentation, på belägg i källorna, arkiven. De kan vara mer eller mindre väl tolkade och sammanvävda till en historia, men de har en faktagrund. Ett folkrörelsearkiv berättar inte bara en historia utan förser alla dem som vill berätta med stoff till många historier.

Folkrörelsearkivets stoff

I folkrörelsearkivets lokaler på S:t Olofsgatan 15 mitt i Uppsala, bevaras närmare 5 400 föreningsarkiv och arkivfragment från 1800-talet och framåt. Det är över två hyllkilometer med pappershandlingar, mer än 70 000 fotografier, över tusen ljudupptagningar, affischer, ritningar, föremål, över 350 fanor. Mycket material har digitaliserats och förvaras på två servrar. Vi utvecklar rutiner för att på allvar kunna arkivera olika former av digitalt material, från word-dokument till hemsidor och sociala medier. En stor del av arkiven kommer från de klassiska folkrörelserna: drygt niohundra fackliga arkiv och sjuhundra arkiv från politiska föreningar från kommunister till högerpartier, fast mest från Bondeförbundet/Centerpartiet och Socialdemokraterna. Frireligiösa församlingar samlar drygt femhundra arkiv och nykterhetsloger och andra nykterhetsföreningar uppgår också till drygt femhundra stycken. Sedan finns också idrottsrörelsen starkt representerat. En annan tidig rörelse är skytterörelsen och senare frivilliga försvarsorganisationerna, vilka snart inbäddades i den statliga försvarsorganisationen. Läsecirklar formas och avsätter arkiv, gamla studenter som inte kan sluta träffas och dricka punsch, bildar en förening, ekonomiska föreningar löser de gemensamma behoven av dyra frysboxar, TV-apparater till VM -58, eller för gemensam hållning av avelstjurar, för väghållning och utomhusbelysning. Det är protokoll, brev, medlemsmatriklar, räkenskaper, med mera. Detta är historiernas råvara.

Det är en del vi behöver göra på folkrörelsearkivet för att historiker, både amatörer

och proffs, ska kunna väva historier av dem, nu och i framtiden. Vi behöver ordna arkiven och föra förteckningar och register så att det är möjligt att återfinna information i dem. Vi behöver skydda handlingarna så att de inte hamnar i oordning eller förstörs. Det gör vi, med blicken riktad mot framtiden och på användare av arkiven som ännu inte är födda. Ofta symboliseras arkivinstitutionerna och deras verksamhet med den romerska guden Janus, en gud med två ansikten som blickade bakåt i det förflutna och framåt mot framtiden, en gud som också representerade förändring. Svenska Riksarkivet har Janus i sitt vapen. Det är en bra symbol. Arkivarien måste blicka långt, både i förståelsen av det förflutna och i omtanke om framtiden och dess behov.

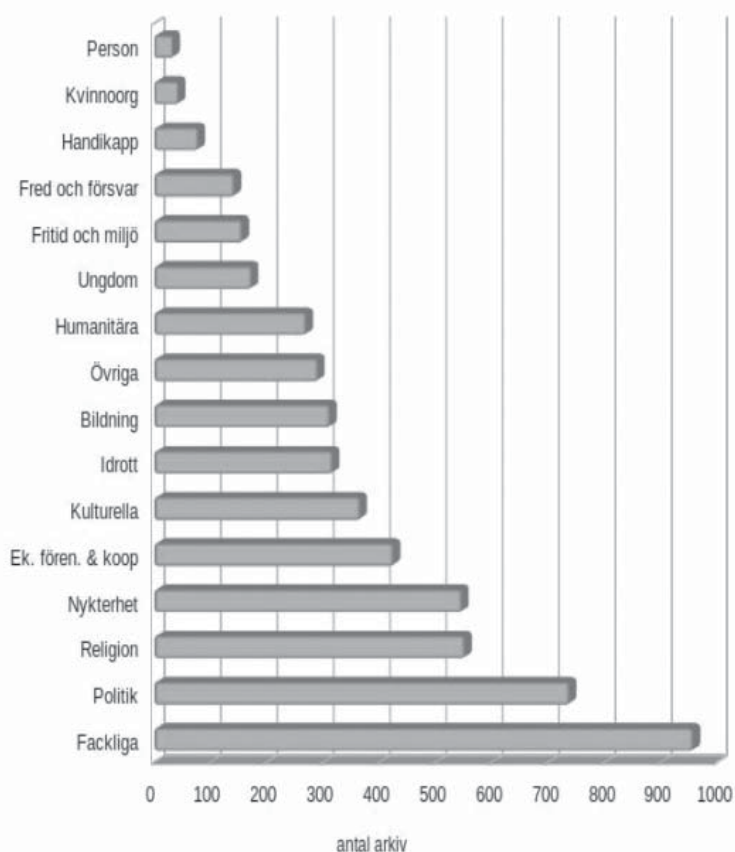
Vad är behoven, hur finansieras det?

Ett arkiv behöver arkivlokaler utrustade med hyllsystem och andra förvaringssystem att ha arkivalierna i. Det behöver personal som tar hand om arkiven, och som tar emot de personer som vill lämna in arkiv, eller låna handlingar för forskning, eller vill höra om arkivens innehåll och historierna de formar. Personalen behöver kontor och en kontorsmiljö. Ett påtagligt behov är den IT-infrastruktur som alla

arbetsplatser har behov av, men inte minst arkiven som ska hantera så mycket information och också arkivera andra organisationers digitala data.

Folkrörelsearkivet är en ideell förening och skulle inte klara ekonomin utan medlemmar- nas engagemang och bidrag genom medlems- avgifter och hyllmeteravgifter. År 2019 fick Folkrörelsearkivet 346 000 kronor i intäkter från medlemmarna. Det är en viktig intäktskäl- la, men medlemmarna kan inte på egen hand bära hela kostnaden för Folkrörelsearkivet. Den mest betydande intäktskällan är Region Uppsala som år 2019 bidrog med 2 408 000 kronor till verksamheten. Region Uppsala fördelar också statliga medel från Kulturrådet: år 2019 var det 292 000 kronor. Folkrörelsear- kivet kan berätta ungefär samma historia om ekonomin som många andra offentligt finansie- rade institutioner. Pengarna räcker inte alltid till, personalkostnader och lokalkostnader som är det som kostar mest, har en tendens att öka mer än uppräkningsar av bidragen. Ändå har arkivet kunnat gå runt på senare år utan större nedskärningar. Folkrörelsearkivets finansiering är anpassad för att hantera de löpande kost- naderna under ett budgetår, att gå runt med framför allt lönekostnader, hyra och utrustning.

Bestånd, efter organisationskategorier

Folkrörelsearkivets arkiv och arkivfragment, fördelade på olika typer av organisationer.

Större problem uppstår när Folkrörelsearkivet står inför önskvärda eller ofrånkomliga investeringar. År 2015 utfördes en större ombyggnation av de lokaler Folkrörelsearkivet delar med Uppsala stadsarkiv och Uppsala stadsbibliotek, det som resulterade i Fyriskällan. Folkrörelsearkivet hade åren dessförinnan kunnat bygga upp en kapitalreserv på närmare två miljoner kronor och beslöt att bekosta ombyggnaden med sitt kapital. Ombyggnaden kostade drygt en miljon kronor och fem år senare har Folkrörelsearkivet inte kunnat återskapa den kapitalreserven utan tvärtom vid ett par tillfällen behövt täcka underskott i det årliga utfallet. Så var fallet 2019 som slutade med ett underskott på 149 000 kronor.

Det är problematiskt eftersom vi vet att vi med ojämna mellanrum ställs inför behov att investera i lokaler och i anläggningar. Det kan vara i samarbetet med Uppsala stadsarkiv och stadsbibliotek, eller att vi saknar ett klimatarkiv för att ge en god förvaring åt fotografier, eller en lokal för grovsortering när vi tar emot arkiv. Maskiner går sönder eller blir helt enkelt för gamla för att fungera i en ny IT-miljö. Med leveranser av arkiv ökar också behovet av nya arkivlokaler – vi ser att vi inom fem år nästan bokstavligen slår i taket i våra nuvarande arkivlokaler. En av de mest kostnadskrävande åtgärder vi behöver ha beredskap för är att flytta hela arkivet och inreda nya lokaler. Vårt nuvarande kontrakt varar till 2030 men vi kan som hyresgäster inte råda över de planer som Uppsala kommun eller fastighetsägaren kan tänkas utveckla för den byggnad vi hyr in oss i. Arkiv, särskilt arkiv med attraktiva lägen centralt i en större stad, har på grund av fastighetsägares förändrade planer för en byggnad behövt flytta ganska brådstörtat och med stora konsekvenser för ekonomin.

Fonden Upplands folkrörelsehistoria och dess ändamål

Folkrörelsearkivets styrelse har under 2020 fattat beslut om att inrätta en fond för att främja insamling, bevarande och tillhandahållande av dokumentation som belyser folkrörelsernas historia i Uppland. Fonden har ett brett ändamål som också ger utrymme för att stödja andra organisationer än Folkrörelsearkivet för Uppsala län. Däremot ska fondmedlen utgöra en kapitalreserv för investeringar i fasta anläggningar eller i kostnadskrävande utrust-

Efter att vi under ett par års tid misslyckats med att få finansiering till ett fanskåp för planförvaring av drygt hundralet fanor, efter en offert på 143 000 kronor, köpte vi istället in trästavar, trälim och plugg för cirka 2 000 kronor, hämtade Pers bormaskin, och byggde ställningar för rullade fanor ovanpå kompakthyllorna i trä. Lösningen är inte optimal, men prisvärd.

ning och inventarier. Fonden är inte avsedd att täcka löpande driftskostnader för Folkrörelsearkivet. För det avsätts annan kapitalreserv. Fondmedlen placeras i finansiella instrument. Det finns utrymme för att också placera i fastighetsägande, även om det idag framstår som en avlägsen möjlighet. Fonden förvaltas av Folkrörelsearkivets styrelse.

Upplands folkrörelsehistoria är avsedd att vara en donationsfond för privatpersoner eller organisationer som vill stödja bevarandet av den uppländska folkrörelsehistorien. Vi vänder oss till dig som känner för ändamålet. Vi kan inte utlova vilken historia som kommer att berättas med hjälp av de arkivalier vi bevarar, men vi lovar att oavkortat använda medlen för att på sikt trygga åtkomsten av de handlingar som skapar historia.

Hur kan jag donera?

Du kan betala in via **bankgiro** nummer **5501-0284**. Ange valfritt belopp och helst "gåva, [förnamn efternamn]" i meddelanderaden (det går att vara anonym). Du kan också betala in via **swish**, nummer **123 141 49 29**.

Vi vill gärna kunna överlämna ett donationsbevis till dig för att visa vår erkänsla för din gåva och för att med ditt medgivande också kunna anslå vilka som har donerat. Därför ser vi gärna att du skriver ut och fyller i talongen på nästa sida (sid. 5) och lämnar in till oss. Det är emellertid inte ett krav. Gåvor till fonden Upplands folkrörelsehistoria berättigar inte till skattereduktion enligt nuvarande regler.

Till
"Fonden Upplands folkrörelsehistoria"
Folkrörelsearkivet för Uppsala län
c/o Uppsala kommun
753 75 Uppsala

Jag vill stödja fonden Upplands folkrörelsehistoria med en penninggåva och har denna dag inbetalat följande belopp till fonden: kronor.

Namn:

Adress:
.....

Telefon / e-post:

Datum:

Jag ger mitt tillstånd till att nämnas som gåvogivare i offentliga sammanhang

Arkivera din förenings hemsida

Folkrörelsearkivet tar ett första steg mot att erbjuda e-arkivering av medlemsföreningarnas digitala material. Programmet Net Archive Suite för bevarande av hemsidor har utprovats sedan oktober 2019 och har visat sig vara tillförlitligt. Vi börjar i januari 2021. Hemsidorna och föreningarnas verksamhet på webben är den del av IT-utvecklingen som mest genomgripande har förändrat föreningarnas arkivbildande från pappersepoken. Hemsidorna är ett nytt sätt att nå ut och ett mycket annorlunda format för information.

Hemsidan, eller webbplatsen, får en allt viktigare roll i en förenings verksamhet. Den är det viktiga ansiktet utåt mot omvärlden. Under ett antal huvudflikar presenteras föreningens ändamål och historia, hur man får kontakt med föreningen och namnen på de ledande personerna. På framträdande plats lyfts några av föreningens centrala frågor och synpunkter fram. I en spalt presenteras kalendarier med datum för viktiga evenemang som varit och de som väntar. Hemsidorna innehåller ibland också program för digitala tjänster. Det kan vara ett litet program för att beställa biljetter och som länkar till en betalningstjänst. Sådana program kan ibland vara rätt komplexa och vanligen utnyttjar föreningen en extern resurs. Utan hemsidan existerar en förening knappt i omvärldens medvetande.

Hemsidan är inte bara fönstret mot omvärlden utan också en viktig plats för föreningens egna medlemmar och verksamhet. Efterhand har många förenings hemsidor ersatt föreningens pärmar med protokollshandlingar och annan information om verksamheten och blivit ett forum för diskussion inom föreningen. Hemsidor kan ha avdelningar som enbart är åtkomliga för medlemmar som kan logga in. Ibland är inte föreningarnas egna hemsidor platsen för att organisera verksamheter, utan portaler som utnyttjas av flera föreningar. Ett rikstäckande förbund kanske erbjuder en gemensam resurs till sina lokala föreningar, eller ett företag erbjuder designade tjänster åt olika

verksamheter. Föreningar eller mer informella sammanslutningar använder sociala medier som Facebook för kommunikation och diskussioner. Jag återkommer gärna själv till mitt liv som fotbollspappa och användningen av hemsidan laget.se. På laget.se kan livspusslande föräldrar organisera matcher, laguppställning och bilskjutsande för de fotbollsspelande barnen – allt det där som några år tidigare krävt telefonkedjor och föräldramöten. Bilder från matcherna, matchresultat och referat läggs upp. Laget.se är en fristående kommersiell aktör som säljer en produkt till föreningar, om än med tydliga band till idrottsrörelsen.

Webbplatsen - ett nytt informationsformat

Introduktionen av grafiskt tilltalande webbläsare som *Mosaic* och senare *Netscape* 1993-1995, följdes snart av att en ny yrkeskår uppstod: *webbdesigners*. Att presentera information på webben var olikt tidigare sätt och krävde en ny metodik och estetik. Ljud, bilder, text, animeringar, kombinerades i en medieform och ett av 1990-talets nyord för detta var *multimedia*. Dessutom byggde webben inte på en linjär komposition utan på just en väv av länkade texter, *hypertext*. En webbplats bestod av en hierarkisk trädstruktur där informationen förgrenade sig från den översta nivån ned till fem, sex underliggande nivåer. Kåren av webbdesigners har efterhand kunnat skapa fungerande mallar för hur webbplatser ska struktureras för överskådlighetens skull och utformas estetiskt. Vi har för vår del lärt oss vilken information vi kan förvänta oss och var någonstans. Kanske var 1990-talets djärva experimenterande med webbplatsernas formspråk lite roligare.

En arkivarie kan på sätt och vis tänka att det finns något mycket gemensamt i sättet att se på handlingar på en webbplats och vid ordnandet av ett arkiv. Sedan 1800-talet har arkivarier hyllat som en grundläggande princip att handlingarna i ett arkiv ska ses som sammanlänkande med varandra och att det mönster de bildar ger information om organisationen som skapat dem, som det enskilda dokumentet inte

ensamt kan ge. Man kan se det som just en väv av kopplingar mellan olika dokument. När den ursprungliga ordningen bryts, bryts också en länk mellan dokumenten som ger den extra informationen. 1800-talets arkivarier jämförde ibland arkiven med de lämningar arkeologen hittade av en boplats eller paleontologen inför ett fossil. Lämningarnas position gav ledtrådar om själva organisationen eller organismen som skapat dem.

Samtidigt är webbplatserna också en del av något annat – en World Wide Web, det globala nätverket av olika nätverk som hålls ihop genom sina hyperlänkar och sökmotorer. Webbplatserna bildar en gemensam informationsresurs och sätter myror i huvudet på arkivarier som är vana vid att tänka att det är en organisation som avgränsar arkivbeståndet. Istället började många – inte i första hand arkivarier – betrakta hela webben som ett enda stort arkiv. Bidragande bör säkert ha varit att webben fungerar nästintill precis enligt den franske filosofen Michel Foucaults sätt att använda 'arkiv' – som summan av de utsagor som formulerats och kunde utsägas, nu bekvämt åtkomligt genom en väv av länkar. Foucault var en betydande inspirationskälla för humanister just under det 1990-tal som webben blev allmänt åtkomligt.

404 error

En felkod som användare av webben också snart fick vänja sig vid var '404 error: file not found'. Webbsidan som användaren försökte komma åt fanns inte längre, eller kunde inte hittas. Ofta kunde adressen ha ändrats. Om webben är ett underbart redskap för informationsinhämtning och som arkiv i Foucaults mening, så har det uppenbara brister i ett annat avseende. Informationssystemet är en ögonblickets resurs, som ett nyhetsflöde, men den fixerar inte informationen så att det går att se tillbaka hur den var för tio år sedan, eller ens för två månader sedan. Det gäller i synnerhet när webben betraktas i sin helhet, som en väv av information. Den väven omskapas ständigt. För webbplatsernas del är bilden skiftande. Stabiliteten beror på hur fast organisationen som äger domänen är och hur benägen organisationen är att förnya webbplatsen. Generellt sett har medvetenheten ökat om nyttan med att ha stabila hemsidor med ett bevarat tidsdjup, är mitt intryck.

Webbens ingenjörer var tidigt medvetna om risken att information snabbt skulle gå förlorad

på nätet. Redan 1996 inleddes ett projekt att ladda ned och spara webbpatser i en resurs som döptes till Wayback Machine. Särskilda program, s.k. webcrawlers, utvecklades för att besöka och ladda ner innehållet från webben. Idag finns Wayback Machine under organisationen Internet Archive's domän <<https://archive.org>> som också samlar in många andra digitala resurser. Kungliga biblioteket var också tidigt ute med att ladda ned svenska webbsidor. Kungliga bibliotekets projekt Kulturarw3 började 1996–1997 med att ladda ned webbsidor som bedömdes som svenska två gånger per år. År 2010 kom ett uppehåll i nedladdningen till dess att Kungliga biblioteket överenskom med Internet Archive om nedladdning av svenska hemsidor en gång per år. Kulturarw3:s samling är enbart åtkomlig på plats på Kungliga biblioteket och för forskningsändamål.

Net Archive Suite och webbskördetid på Folk-rörelsearkivet

Sedan slutet av oktober 2019 har Folk-rörelsearkivet haft ett program för arkivering av hemsidor installerad på prov på en server. Programmet heter *Net Archive Suite* och har utvecklats av danska Kongelige Bibliotek. *Net Archive Suite* kan ställas in för nedladdning av webbplatser (s.k. harvesting, skörd) och paketering av dem i en särskild arkiveringsstandard för webbplatser som kallas för warc-filer (Web ARChive format). Efter att nu under snart ett år ha laddat ned Folk-rörelsearkivets egen webbplats och ett par andra, kan vi konstatera att tekniken fungerar och att vi kan erbjuda Folk-rörelsearkivets medlemsföreningar tjänsten att arkivera hemsidor.

Net Archive Suite kunde vi installera tack vare ett erbjudande från Jenny Jansson och Katrin Uba vid statsvetenskapliga institutionen, Uppsala universitet. Projektets IT-tekniker Jaanus Karo har installerat programmet och bistått vid underhållet av det. Sedan 2016 har de båda forskarna drivit infrastrukturprojektet *Fackföreningsrörelsens digitala omvandling* (Digifacket) och utnyttjat *Net Archive Suite* för arkivering av LO- och TCO-förbunds webbplatser. Det insamlade materialet förbereds nu för att arkiveras på Arbetarrörelsens arkiv och bibliotek och på TAM-arkiv. Arbetet med Digifacket visade att programvaran fungerade och att de arkiverade webbplatserna också enkelt kunde visas upp med en läsare (Open Wayback) och är "surfbara" med en sökmotor (SOLR search).

SolrWayback Search

Söderfors Grouping (slower response)

Image search URL search

[Link graphs](#)

Limit results

Showing 1-20 of 84 hits

Domain
fauppsala.se : 84

Content Type Norm
html : 80
other : 3
pdf : 1

Type
Web Page : 80
Other : 3
Document : 1

Crawl Year
2020 : 84

Status Code
200 : 84

Public Suffix
se : 84

När demokratin kom till Söderfors | Folk rörelsearkivet för Uppsala län

Content type: text/html
Domain: fauppsala.se
Url: http://www.fauppsala.se/2847-2/
Score: 121.14737
Highlighted content: När demokratin kom till Söderfors 25 augusti, 2020 Örjan Simonson Tisdag 1 september, klockan 18.00

[Show full post](#)

När demokratin kom till Söderfors – Folk rörelsearkivet för Uppsala län

Content type: text/html
Domain: fauppsala.se
Url: http://www.fauppsala.se/2847-2/embed/
Score: 121.13583
Highlighted content: När demokratin kom till Söderfors Tisdag 1 september, klockan

Med sökmotorn SolrWayback Search kan man göra fritextsökning på ord i den arkiverade samlingen.

Arkivering av föreningars sidor: två paketer-bjudanden

Från och med januari 2021 kan medlemsföreningars hemsidor arkiveras som deposition på Folk rörelsearkivet. Vi tar ut en depositionsavgift, som vi också gör med pappershandlingar. Vi erbjuder två alternativa arkiveringspaket.

1. För 20 kronor per år laddar vi ner webbplatsens ingångssida en gång per månad och hela webbplatsen en gång per år.
2. För 100 kronor laddar vi ned webbplatsens ingångssida en gång per månad och hela webbplatsen sex gånger per år (varannan månad).

Ingångssidan är den sida som ligger "överst" i webbplatsens trädstruktur och som vanligen heter index.html. Det brukar vara den sida som förändras snabbast på en webbplats, medan underliggande webbsidor är mer stabila. För många föreningar bör därför det första arkiveringspaketet vara tillräckligt för att inte förlora information mellan nedladdningarna.

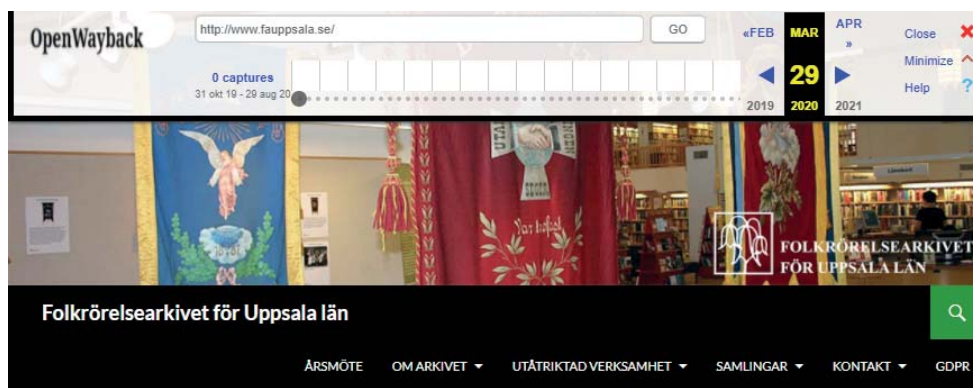
När webbplatsen sparas så är det allt som ligger under domänen, också dokument och bilder som inte är i html-format. Man ska dock

vara medveten om att resurser länkade till domänen, till exempel databaser eller innehållet på andra webbplatser som det finns en länk till, inte sparas.

De nedladdade ingångssidorna och webbplatserna kommer att ligga på *Net Archive Suite* serverutrymme och kan besökas med hjälp av "tidsmaskinen" *Open Wayback* och sökmotorn *SOLR Search*. En nedladdning per år sparas också som warc-fil i vårt andra arkiveringssystem *Archivematica*. Det ger en extra säkerhet vid bevarandet, men innehållet i den filen kommer inte att vara lika enkelt läsbar som den fil som ligger i *Net Archive Suite*.

Öppna data, avtalen och juridiken

Vi planerar för att göra de arkiverade webbplatserna enkelt tillgängliga på Folk rörelsearkivets egen webbplats och då kan föreningar också lägga in en länk på den egna webbplatsen till föreningens arkiverade sidor. Ju fler föreningar som anmäler sina webbplatser för nedladdning, desto bättre resurs för att se det samlade uppländska föreningslivet över tid blir arkivet. Det skulle också forskare tjäna på. Ett öppet hemsidesarkiv ger så mycket mer i utbyte än om vi bara kan bevara webbplatserna på vår server och visa upp dem för besökare på plats.

Med uppläsaren Open Wayback kan användaren välja ett domännamn och återse hur en webbplats såg ut för till exempel sex månader sedan. Många hemsidor från mitten av mars till början av april 2020 måste ha vittnat om hur covid-19-pandemin tvingade föreningar att ompröva verksamheten. Folkrörelsearkivet kom med en första information om att årsmötet skjutits upp och att arkivet ställer in arrangemang och stänger ned för besök. Informationen skulle uppdateras flera gånger under våren och sommaren samtidigt som inte mycket annat hände på hemsidan.

NYHET

FOLKRÖRELSEARKIVETS VERKSAMHET MED ANLEDNING AV COVID-19

© 23 MARS, 2020 PER AGIUS

Uppdaterad information 2020-03-25 om årsmötet

Av hänsyn till behovet att hålla ned smittspridningen av coronaviruset, ställer Folkrörelsearkivet från och med tisdag 24 mars om verksamheten. Studie- och forskarbesök ställs bland annat in till och med den 14 april.

Fram till 14 april: Personalen kommer att till stor del arbeta hemma eller i inre tjänst på arkivet. Vi kommer inte att kunna ta emot studie- eller forskarbesök. Kontakter via telefon eller e-post upprätthålls som tidigare. Vid behov kan denna period komma att

ANMÄL DIG TILL VÅRT NYHETS BREV

ANMÄL

KALENDARIUM - VÅREN 2020

TIS 31 MAR | 18.30
 ÅRSMÖTE - UPPSKJUTET
 Folkrörelsearkivets årsmöte. Plats:
 Missionskyrkan, Uppsala

TIS 14 APR | 18.00
 HYRESGÄSTER, RENOVERINGAR

Men med öppenhet följer en del juridiska krav på webbplatserna. De är inte annorlunda än krav som redan ställs på webbplatsernas innehåll. Webbplatserna måste helt enkelt hålla sig inom lagens ramar och för de flesta föreningar är det varken något särskilt konstigt eller svårt att förhålla sig till. Personuppgiftsskydd och upphovsrätt är två rättsområden som kräver extra uppmärksamhet. Webbsidornas innehåll får inte stå i strid mot dataskyddsförordningens (GDPR) skydd för den personliga integriteten. Personuppgifter på en webbsida måste ha en rättslig grund och i regel ett godkännande från den registrerade. Inhämta gärna ett godkännande från den som registreras och med önskan att kunna behålla uppgiften också i Folkrörelsearkivets hemsidesarkiv. Det ska inte heller finnas något upphovsrättsskyddat material utan upphovsmanens medgivande. Ett medgivande att använda den på föreningens egna hemsida innebär inte per automatik att verket kan arkiveras.

Det är i synnerhet upphovsrättslagen som fått Kungliga biblioteket att avstå från att göra nedladdningarna av webbplatser allmänt tillgängliga. Det är nästintill omöjligt för Kungliga

Biblioteket att självt överblicka innehållet på de nedladdade webbsidorna och än mindre att ingå några avtal med alla som publicerar något på webben. Därför förblir denna skatt dessvärre dold för de flesta under överskådlig tid. Har vi god kontroll över de webbplatser som laddas ned och tydliga depositionsavtal, så ska vi ha bättre förutsättningar att kunna visa upp arkivet.

Årsmöte i pandemins tecken

Folkrörelsearkivets årsmöte hölls i Missionskyrkan i Uppsala måndagen den 24 augusti med Eva Edwardsson som mötesordförande.

Den gamla styrelsen beviljades ansvarsfrihet. Efter årsmötets val ser 2020 års styrelse ut så här:

Maths Isacson (omval 2020), styrelsens ordförande,
Nina Sjöberg, Landsarkivarie (styrelseledamot enligt stadgarna), vice ordförande och AU-ledamot,
Torkel Gille (omval 2019), ekonomiansvarig och AU-ledamot,
Lena-Maria Jansson (omval 2020), AU-ledamot,
Francia Eriksson (omval 2019), AU-ledamot,
Gunnel Holstius (omval 2019),
Roland Skoglund (nyval 2020),
Johan Rendel (utnämnd 2019), representerar Region Uppsala.

Ersättare (väljs för ett år):

Fredrik Jansson (omval),
Eva Staaque (omval),
Jenny Jansson (nyval),
Mikael Myhr (nyval),
Petrus Söderling (nyval),
Karin Westman Näslund (nyval),
Anders Nordebring (utnämnd 2020), Uppsala landsarkiv,
Ulrik Wärnsberg (utsedd 2019), Region Uppsala.

Fem ledamöter lämnar styrelsen. Naz Ahmed Shaikh hade av sagt sig omval och avgick efter att ha tjänat Folkrörelsearkivet under många år. Också Kent Cramnell av sade sig omval till suppleantposten som han tillträdde så sent som 2019 men efter att under många år varit ordinarie. Också Marie Ulväng lämnar en suppleantpost, men har också varit ordinarie. Agneta Gille lämnar en suppleantpost. Stefan Kardell har varit ersättare för landsarkivarien, men lämnar över uppdraget till Anders Nordebring.

Vid ett vanligt årsmöte skulle vi ha en ordentlig avtackning med blomsterbuketter framme vid scenen. I år blev det inte mycket av detta. Avtackning över länk blir inte riktigt detsamma. Jag vill rikta ett varmt tack till er för era insatser under åren i styrelsen, i råd och dåd.

Lika varmt välkomna till styrelsearbetet är Roland, i sin nya roll som ordinarie, och Jenny, Mikael, Petrus, Karin och Anders.

Verksamhetsplanen för 2021

Den kontinuerliga verksamheten innehåller uppdrag som går från insamling och omhändertagande av arkiv till utåtriktad verksamhet för medlemmar, skolklasser och allmänhet. Prioriteringar för 2021 är:

- Utveckla stödjepunkter för Folkrörelsearkivets verksamhet i länet (bibliotek, kulturhus).
- Anpassa rutiner av persondata för arkivändamål av allmänt intresse.
- Inventering av föreningar och rörelser, med början i Östhammars kommun.
- Utveckla samarbete med länsarkiv och andra om digitalt långtidsbevarande.
- Strategiskt arbete för att säkra en långsiktig hållbar ekonomi.

Vi vill gärna vara mer närvarande i länets olika delar än vad vi är idag. Vi hoppas på kommunbiblioteken och de nya kulturhus som byggts. Samtidigt vet vi att det är svårt att få till ett samarbete som går utöver rätt tillfälliga projekt, en utställning med fanor eller liknande. Här kan vi ha stor hjälp av medlemsföreningar på en ort. Ser ni något utrymme för samverkan och som gör att vi kan finnas på plats på en ort, kontakta gärna så får vi smida planer.

Övriga beslut

Medlemsavgiften höjs nästa år till 500 kronor för lokala föreningar, 950 kronor för distriktsföreningar och 300 kronor för enskild stödmedlem. Ersättningen till funktionärer höjs inte. Ordföranden får 3 000 kronor, kassör/

ekonomiansvarig 2 000 kronor och vice ordförande 1 500 kronor. Ledamöter får 500 kronor per möte de deltar i, valberedningens ledamöter och revisorer får 500 kronor efter avslutat arbete.

Per Agius, Örjan Simonson och Eva Edwardsson med blickarna mot salen och skärmen.

Ett årsmöte i coronans tid

Årsmötets innehåll 2020 skilde sig knappt från föregående års årsmöten. Det som gjorde det ovanligt och rentav något nervkittlande att ansvara för, var formen. Fram till mitten av mars planerade vi för ett vanligt årsmöte 31 mars med omkring 80-90 deltagare i Tovensalen i Missionskyrkan. Men från omkring 11-12 mars började vi inse att den sjukdom som vi först fått spridda rapporter om från provinsen Wuhan i Kina och som blivit en pandemi, kunde innebära ett hinder. 24 mars beslöt vi att skjuta upp årsmötet till 24 augusti och vid ett styrelsemöte i maj fick vi inrikta oss på att också ett årsmöte under sensommaren skulle behöva ske över länk.

Vi var inte fler än tolv personer på plats i Missionskyrkans sal den 24 augusti. Ytterligare drygt 20 personer följde årsmötet över länk. Vi hade lyckan att få hjälp av Missionskyrkans tekniker och utrustning och att ha en mötesordförande som redan utvecklat tekniken att leda kommunfullmäktigemöten med ledamöter i både sal och på skärm. Charlotta Göller och Diana Shafik höll föredrag om FN:s deklaration om funktionsrätt från sina vardagsrum i Stockholm. Årets stipendiat Anna Karlström var däremot på plats och berättade om sin uppsats om fackklubbers betydelse för de anställda på Nymans verkstäder på 1940- och 1950-talen.

Problemfritt var det inte. Avprickningen av röstlängden visade sig vara betydligt krångligare än vi räknat med – och då hade vi ändå räknat

med krångel. Deltagare som inte kommit in på zoom sökte hjälp via e-post och telefon – men det såg jag först i efterhand. En del klagade på ljudet och det var svårt att göra något åt eller avgöra om problemet låg i vår utsändning eller hos mottagaren. Vi tappade uppkopplingen ett flertal gånger. Så när årsmötet var över både tänkte och sa jag att jag hoppas att nästa årsmöte blir på plats, med kaffe och bullar och småprat som det ska vara. Det hoppas jag. Men är det något jag börjat lära mig om pandemin, är det att inte räkna ut den i förtid.

Anna Karlström mottar Folk rörelsearkivets stipendium från Maths Isacson.

Folkrörelsearkivets vandrings- utställning

Hur ser folkrörelser ut idag? Det traditionella föreningslivet finns kvar men ny teknik och nya former av sammanslutningar påverkar dels hur vi kan bevara spåren de efterlämnar och dels hur vi ska definiera vad som är en folkrörelse. Bilden visar Dreamhack i Jönköping 2004, med 4 500 deltagare. Under 2010-talet utvecklades detta till världens största datorfestival. Foto: Toffelginkgo CC BY-SA 3.0.

Vi planerar för en vandringsutställning nästa år där vi ska informera om arkivet, om vikten av att bevara föreningslivets historia och om de utmaningar vårt arbete idag står inför. Vi vill nu ha hjälp och tips för att den ska bli så bra som möjligt. Vad tycker du och din förening är viktigt att lyfta fram i en sådan utställning?

Inför bildandet av Folkrörelsearkivet 1978 hade samrådsgruppen gjort en utställning som turnerade runt om i länet, vilken handlade om våra folkrörelser och hur ett länsarkiv skulle kunna bevara minnet av dem. Den fungerade som ett upprop kring vikten av att rädda en del av det svenska kulturarvet som då var på väg att gå förlorat. Runt om på mindre orter fanns då arkivhandlingar efter tidigare föreningar utspridda i fuktiga källare, på dammiga vindar eller i dragiga uthus. Mycket av arkivets tidiga verksamhet gick ut på att inventera och leta upp dessa föreningsarkiv och ta hand om dem. Vid vårt 40-årsjubileum hösten 2018 hölls

ett minnesseminarium där de tidigare ordförandena Hans Alsén och Mats O Karlsson berättade om sina erfarenheter av Folkrörelsearkivets tillkomst och utveckling och om hur engagemanget sett ut hos föreningslivet i början och under senare tid. Men det gjordes också en framåtblick mot hur arkivet bör utvecklas för att möta dagens utmaningar och hur vi kan återuppväcka det starka engagemang som föreningslivet från början visade för saken.

Ett sådant engagemang är lika befogat nu som då, eftersom dagens föreningsliv blir historia imorgon och vi står inför liknande utmaningar. Inte minst den digitala teknikens framväxt innebär stora risker likaväl som möjligheter. Kontentan av det resonemang som fördes var, att en ny turné likt den på 1970-talet var en god idé. Det är därför vi nu ska ordna en ny vandringsutställning, en som är anpassad för vår tid.

Några teman är givna, som till exempel att visa att Folkrörelsearkivet finns, vilka vi är,

varför vi behövs och vad vi kan erbjuda föreningslivet men också hur våra samlingar kan nyttjas av forskare, skolor och en intresserad allmänhet. Ett annat givet tema är att berätta om folkrörelserna och vilken roll de har haft för att Sverige idag ser ut som det gör. Vi vill här även visa hur föreningslivet har förändrats genom åren och att det på många sätt ser annorlunda ut nu, men att det fortfarande påverkar och speglar det samhälle vi lever i och därför är lika viktigt att dokumentera och bevara för framtiden som någonsin tidigare. Ett tredje tema är hur man kan bidra till Folk-rörelsearkivets verksamhet och bevarandet av vårt kulturarv. Det kan ske genom allt från att bara göra en donation till fonden Upplands folkrörelsehistoria till att själv engagera sig i dokumentationen av föreningslivet.

Vi tänker oss att producera utställningen så att den kan anpassas för både stora och små lokaler. En större version planeras med rollups eller liknande, någon bildskärm som visar film eller bildspel, någon lyssningsstation så att folk kan få smakprov från våra inspelningar, kanske en monter med föremål i och så vidare, vilken kunde visas i en större utställningshall. Men vi kommer också att presentera materialet i mindre format som går att visa även i små utrymmen. Här kan det röra sig om affischer och/eller bara en bildskärm som visar innehållet i utställningen och något bildspel.

Tanken är att den ska kunna visas på så många orter och platser som möjligt. Bibliotek och kulturhus, föreningshus, hembygdsgrändar och skolor är exempel på lokaler som kan vara aktuella. Vi vill också anpassa utställningen för de olika platser som den kommer till, genom att ta med lokalt material när det gäller till exempel inspelade intervjuer, bildspel och annat.

Här vill vi gärna ha hjälp av våra medlemmar med tips om vad som kan vara bra att ha med. Vad vill du att vi ska ta upp? Vilka föreningar, personer, händelser eller frågor är särskilt intressanta eller aktuella att belysa på din ort? Hur ser föreningslivet ut hos er och vilka utmaningar eller särskilda omständigheter är viktiga att lyfta fram? Sist men inte minst vill vi ha förslag på och önskemål om

var utställningen ska visas. Vill du att den ska komma till ditt bibliotek, din hembygdsgränd eller föreningslokal?

Kontakta oss med tips, förslag och önskemål. Låt oss tillsammans slå ett slag för bevarandet av vårt gemensamma kulturarv! Med den här utställningen har vi en möjlighet att visa hur betydelsefullt föreningslivet är, för människorna som engagerar sig och för samhället i stort, och hur viktigt det är att vi bevarar historien om detta för framtiden.

Kontaktperson:

Jonas Sandström

Tfn: 018-727 24 72

E-post: jonas.sandstrom@fauppsala.se

Den nya digitala tekniken ger oss många möjligheter. Men ett tydligt kännetecken som också innebär risker är att den snabbt blir gammal. Disketten på bilden var modern för inte så länge sedan, men dagens datorer kan inte ens läsa av sådana utan specialutrustning. Och hur säkert bevaras informationen på ett USB-minne? Det vet vi inte idag. Inte heller vet vi när även de kommer att vara föråldrade.

Begränsade öppettider p.g.a. Covid-19 under hösten

måndag stängt

tisdag 10-15

onsdag 10-15

torsdag 10-15

fredag stängt

Lunch 12-13

Bevara din
förenings
historia

FOLKRÖRELSEARKIVET
FÖR UPPSALA LÄN

den är unik